

HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN 2030 - VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS

HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN 2030 – VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS

- Linjaa niitä toimia, joilla suomalaisten hyvinvoinnin ja terveyden eriarvoisuus saadaan vähenemään vuoteen 2030 mennessä.
- **Päämääränä on turvata suomalaisten kestävä hyvinvointi kaikissa väestö- ja ikäryhmissä.** Tämä voi toteutua, kun ihmiset voivat mahdollisimman hyvin, heillä on hyvä työ-, opiskelu- ja toimintakyky ja he kokevat voivansa vaikuttaa omiin asioihinsa.
- Julkisen hallinnon ja rakenteiden muutos tukee kaikkien ihmisten omaa toimijuutta ja arjen sujuvuutta.
- On osa YK:n kestävän kehityksen tavoiteohjelman (Agenda 2030) toimeenpanoa Suomessa.
- Tukee hallitusohjelman tavoitteiden toimeenpanoa ja toimeenpanee osaltaan ministeriöiden strategisia tavoitteita sekä hyvinvointitalousajattelun vahvistumista.

TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMINEN EDELLYTTÄÄ TOIMIA KAIKILLA HALLINNONALOILLA

Toimien johdosta:

- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden eriarvoisuus vähenee
- Toiminnan painopiste siirtyy hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen, työ-, opiskelu- ja toimintakyvyn tukemiseen sekä ongelmien ehkäisyyn
- Työelämän monimuotoisuus lisääntyy, jokaisen työkäisen työpanos on tärkeä ja sen antamiselle luodaan mahdollisuus
- Julkishallinto, kansalaisyhteiskunta, yritykset ja elinkeinoelämä tekevät yhteistyötä ihmisten hyvinvoinnin vahvistamiseksi
- Ymmärrys ihmisten hyvinvoinnista edellytyksenä kestäväälle talouskasvulle ja yhteiskunnan sekä talouden vakaudelle lisääntyy
- Ihmisten käytössä on monipuolisia keinoja edistää hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta
- Palvelu- ja etuusjärjestelmä edistävät hyvinvointia ja terveyttä kokonaisvaltaisesti ja niissä turvataan kielellisen yhdenvertaisuuden toteutuminen
- Digitaaliset ratkaisut tukevat kaikkien ihmisten mahdollisuuksia toimia ja käyttää palveluja sekä ovat turvallisia
- Eri hallinnonaloilla on yhteiset tavoitteet, jotka pohjautuvat yksilöiden ja yhteisöjen lähtökohtien sekä niihin yhteydessä olevien tekijöiden parempaan ymmärtämiseen.

VALMISTELU

- Valmistelu käynnistetty Terveys 2015 –ohjelman päätyttyä.
- Vuorovaikutteinen ja poikkihallinnollinen prosessi
 - Työskentelyn eri vaiheisiin on osallistunut yli 200 asiantuntijaa (esim. ministeriöt, asiantuntija- ja tutkimusorganisaatiot, kunnat, kuntayhtymät, sosiaalialan osaamiskeskukset, aluehallintovirastot, maakuntien liitot ja järjestöt)
- Valmistelussa on painotettu muun muassa eri hallinnonalojen sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja toimeenpanoon sekä riittävän konkreettista toimeenpanosuunnitelmaa.
- Valmistelussa on otettu huomioon hallinnonalojen olemassa olevat ohjelmat ja linjaukset

PAINOPISTEET

1. Kaikille mahdollisuus osallisuuteen
2. Hyvät arkiympäristöt
3. Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut
4. Päätöksenteolla vaikuttavuutta

PAINOPISTE 1.

KAIKILLE MAHDOLLISUUS OSALLISUUTEEN

Ihmiset kokevat olevansa yhdenvertaisia ja osallisia, kun:

- heillä on mahdollisuus riittävään toimeentuloon ja he eivät koe köyhyyttä
- heillä on riittävät tiedot, taidot ja mahdollisuudet vaikuttaa ja osallistua demokraattiseen päätöksentekoon
- heillä on mahdollisuus oppia ja kehittää itseään kaikissa elämän vaiheissa
- heillä on turvallinen ja terveellinen koti jossa asua
- he voivat osallistua työelämään yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi
- he osaavat ja voivat käyttää erilaisia digitaalisia palveluja
- heillä on mahdollisuus mielekkääseen vapaa-ajan toimintaan ja harrastamiseen
- nuoret kokevat voivansa toimia ja vaikuttaa mielekkäästi
- vähemmistöryhmät ja maahanmuuttajat pääsevät antamaan täyden panoksensa yhteiskunnassa
- kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvilla ja pakolaistaustaisilla maahanmuuttajilla terveys on kohentunut yhtä hyväksi kuin väestöllä keskimäärin

PAINOPISTE 2. HYVÄT ARKIYMPÄRISTÖT

Ihmisille hyvä arkiympäristö on terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettinen, kun se:

- kannustaa toimimaan oman hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä tukee opiskelu-, työ- ja toimintakykyä
- tukee yhteisöllisyyttä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä vähentää asuinalueiden eriytymistä
- vahvistaa mielenterveystaitoja ja mielenterveyttä
- kannustaa fyysiseen aktiivisuuteen ja antaa yhdenvertaiset mahdollisuudet liikkumiseen ja lähiluonnosta sekä kulttuuriympäristöstä nauttimiseen
- **tarjoaa kaikille mahdollisuuden laadukkaaseen ravitsemukseen**
- ennaltaehkäisee rakennusten ja elinympäristön mahdollisesti aiheuttamia haittoja
- kannustaa toimintatapoihin, joilla suojataan väestöä tartunnoilta ja vastustuskykyisiltä taudinaiheuttajilta
- vähentää päihteiden käytöstä, tupakasta ja pelaamisesta aiheutuvia haittoja ihmisille, heidän läheisilleen ja lähiympäristölleen
- auttaa estämään lähisuhde- ja perheväkivaltaa, onnettomuuksia ja vammautumisia.

PAINOPISTE 3. HYVINVOINTIA, TERVEYTTÄ JA TURVALLISUUTTA EDISTÄVÄ TOIMINTA JA PALVELUT

Ihmiset tarvitsevat hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävää toimintaa sekä laadukkaita ja yhdenvertaisia palveluja. Tämä tarkoittaa sitä, että:

- hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on osa kuntien ja alueiden johtamista, toimintaa ja yhteistyötä
- yhteisöllinen toiminta ja palvelut ehkäisevät ennalta ongelmien syntyä ja ovat oikea-aikaisia
- työpaikoilla on aktiivisessa käytössä keinoja tukea ihmisten hyvinvointia
- palvelut ja etuudet on sovitettu yhteen toimintakykyä edistäviksi
- kuntoutus ja kuntouttava työtoiminta tukevat ihmisten työkykyä ja mahdollisuuksia työhön
- ihmiset voivat vaikuttaa ja toimia tarvitsemiaan palveluja koskevissa asioissa
- yhteistyörakenteet mahdollistavat vaikuttavan yhteistyön eri hallinnonalojen ja järjestöjen välillä
- sosiaali- ja terveystalouden ammattilaisilla ja muilla ihmisten kanssa työskentelevillä henkilöillä on välineitä edistää hyvinvointia ja terveyttä sekä kykyä ehkäistä itsetuhoisia tekoja vaikeissa elämäntilanteissa
- ihmiset saavat sujuvasti yhteen toimivia julkisia, yksityisiä ja järjestöjen tarjoamia palveluja

PAINOPISTE 4. PÄÄTÖKSENTEOLLA VAIKUTTAVUUTTA

Päätöksentekijät edistävät hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä vähentävät eriarvoisuutta koko maassa, alueellisesti ja paikallisesti. Jotta päätöksentekijät onnistuvat tässä työssä:

- hyvinvoinnin ja terveyden eriarvoisuuden kaventamiseksi on kehitetty päätöksenteon työmenetelmiä ja ne ovat aktiivisesti käytössä
- heillä on käytössään riittävästi ajantasaista tietoa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi sekä välineet arvioida vaihtoehtoisten päätösten vaikutuksia
- kehitetään menetelmiä, joiden avulla voidaan osoittaa nykyistä paremmin taloudellisten päätösten vaikutukset ihmisten hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen
- heillä on käytössään luotettavaa ja helposti ymmärrettävää tietoa siitä, että investoinnit hyvinvointiin ovat taloudellisesti kannattavia pitkällä aikavälillä ja auttavat ehkäisemään myös turvallisuusongelmien syntymistä
- heillä on käytössään luotettavaa ja helposti ymmärrettävää tietoa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen menetelmien vaikuttavuudesta.

TOIMEENPANO JA SEURANTA

- Toimeenpanosuunnitelmassa määritellään: toimet, seuranta, vastuutahot ja aikataulutukset vuoteen 2030 saakka.
- Ministeriöt vastaavat omalla hallinnonalallaan siitä, että periaatepäätöksen toimet toteutetaan.
- Toimeenpano edellyttää yhteistyötä kaikkien toimeenpanoon osallistuvien kanssa.
- Yhteistyö hyödyntää verkostoja ja perustuu kumppanuudelle.
- Toimeenpanon toteutuksen rahoituksesta päätetään erikseen.
- Kansanterveyden neuvottelukunta koordinoi toteutumista ja seurantaa.
- Seuranta toteutetaan sähköisen seuranta-alustan avulla.
- Raportointi valtioneuvostolle ja tiedoksi eduskunnalle.

TOIMEENPANOSUUNNITELMAN VALMISTELU JA PÄIVITYS

Valmistelu
osana VNPPn
valmistelua
(2015 – 2020)

Päivitys;
asiantuntijoiden
kuuleminen

KTNK Rakenteet ja
menetelmät –jaosto
valmistelelee yhteistyössä
sidosryhmien kanssa

Syksy 2020

Kansanterveyden
neuvottelukunta
hyväksyy
tarkennetun
suunnitelman
2020 - 2023

Kansanterveyden
neuvottelukunta
koordinoi ja seuraa
toimeenpanoa

Raportointi
valtioneuvostolle ja
tiedoksi
eduskunnalle

Päivitys
hallitusohjelmien
painotusten
mukaisesti

2021 - 2030

ESIMERKKI TOIMEENPANOSUUNNITELMASTA

	A	B	C	D	E	F	G
1	Painopiste 3. Hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja palvelut.						
2	Ihmiset tarvitsevat hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävää toimintaa sekä laadukkaita ja yhdenvertaisia palveluja. Tämä tarkoittaa sitä, että:						
3	Alatavoite	Toimenpide	Ehdotetut toimijat ja vastuutahot*	Aikataulu	Seuranta (tavoitetaso, mittarit ja indikaattorit)	Vastaa seuraaviin hallituksen strategisiin linjauksiin	Toimeenpanon toteutusvaihe**
	hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on osa kuntien ja alueiden johtamista, toimintaa ja yhteistyötä	Kunnissa ja alueilla muodostetaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen yhteistyötä ja koordinaatiota tukevat rakenteet (hyvinvointiryhmät ja kordinaatioon nimetyt toimijat/henkilöt) ja toimintaan kohdennetaan riittävät resurssit. Kuvataan HYTE-rakenteen yhteys mm. ehkäisevän (mielenterveys- ja) päihdetyön lakisääteeseen rakenteeseen sekä turvallisuuden edistämiseen. Kuntaperusteisuus, alueiden erilaisuuden huomioon otto.	Kunnat, maakunnat	2020-2022	Kuntien osalta seurataan osana teaviisaria ja perusterveydenhuollon tiedonkeruuta		Toteuu osittain osana sote-uudistusta

RAVITSEMUKSEN EDISTÄMINEN OSANA TOIMEENPANOJA

- Painopiste 2 Hyvät arkiympäristöt”
 - sisältää ravitsemusta koskevan tavoitteen: **arkiympäristöjen tulee tarjota kaikille mahdollisuus laadukkaaseen ravitsemukseen**, jonka alla useita spesifejä toimenpiteitä
- Painopiste 3 ”Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut”
 - Useat toimenpiteet sisältävät elintapoihin vaikuttamisen laaja-alaisesti
- Painopiste 4 ”Päätöksenteolla vaikuttavuutta”
 - Toimenpiteet ovat laaja-alaisia kohdentuen myös ravitsemukseen

ARKIYMPÄRISTÖT, JOTKA TARJOAVAT KAIKILLE MAHDOLLISUUDEN LAADUKKAASEEN RAVITSEMUKSEEN – TOIMENPITEET 1/3

Alatavoitteeseen kirjattuja toimenpiteitä:

- Suolan, tyydyttyneen rasvan ja lisätyn sokerin saantia vähennetään, kasvisten ja kotimaisen kalan käyttöä lisätään, annoskokoja kohtuullistetaan sekä lapsille suunnattuja tuotteita, tarjottuja aterioita ja ruokaohjeita parannetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kehittämän ravitsemussitoumus-toimintamallin avulla. Ministeriöt tukevat elintarvikealan toimijoita mukaan lukien kunnat ja maakunnat toimintamallin käyttöönotossa ja toimeenpanossa.
- Valtion ravitsemusneuvottelukunta käynnistää selvityksen mahdollisuudesta luoda elintarvikelainsäädännön velvoitteiden ohelle vapaaehtoinen ravitsemuslaadusta kertova mittari, kuten OIVA-hymy ruokapalvelun ja elintarvikealan toimijoiden omavalvonnan tueksi.

ARKIYMPÄRISTÖT, JOTKA TARJOAVAT KAIKILLE MAHDOLLISUUDEN LAADUKKAASEEN RAVITSEMUKSEEN – TOIMENPITEET 2/3

- Kunnat, maakunnat ja yksityiset palveluidentuottajat ottavat käyttöön uudet ruokailusuositukset laajemmin (varhaiskasvatus, koulu, opiskelu, ikääntyneet) ruokakasvatusta suunniteltaessa ja toteutettaessa.
- Työpaikat luovat entistä paremmat mahdollisuudet työaikaiseen terveyttä edistävään syömiseen ja etenkin vuoro-, matka- ja epäsäännöllisessä työssä sekä vaihtuvissa työolosuhteissa työskenteleville mm. lisäämällä tietoutta ja keinoja valita terveyttä edistäviä vaihtoehtoja aterioiksi, eväiksi, välipaloiksi ja kokoustarjoiluiksi.
- Epäterveellisten elintarvikkeiden markkinoinnin rajoittaminen.
- Ravitseminen on poliittinen päätös - materiaali kunnille, maakunnille. Materiaalin hyödyntäminen kunnallisessa ja maakunnallisessa päätöksenteossa.
- Lasten ja nuorten ravitsemuksen seuranta päätöksenteon tueksi.

ARKIYMPÄRISTÖT, JOTKA TARJOAVAT KAIKILLE MAHDOLLISUUDEN LAADUKKAASEEN RAVITSEMUKSEEN – TOIMENPITEET 3/3

- Laajennetaan kaikille saavutettavia yhteisöllistä joukkoruokailutoimintaa ja yhteisen tekemisen paikkoja. Kehitetään niiden yhteyteen harrastus- ja vertaistukitoimintaa ja matalan kynnyksen ohjausta sekä polkuja muihin toimintoihin ja palveluihin (ml vaativammat palvelut).
- Toimeenpannaan ravitsemussuositusta ja seurataan ikääntyneen väestön ravitsemustilaa väestötasolla ja palveluissa.

Lisätietoja

Kansanterveyden neuvottelukunta

<https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/folkhalsodelegationen-tillsattes-i-en-ny-sammansattning-efter-en-lang-paus>

<https://stm.fi/kansanterveys>

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 –
valtioneuvoston periaatepäätös

<https://stm.fi/-/hallitus-maaratiетоiset-toimet-turvaavat-kestavan-hyvinvoinnin-kaikissa-elamanvaiheissa-vuoteen-2030-mennessa>

johtaja Taru Koivisto, etunimi.sukunimi@stm.fi

neuvotteleva virkamies Heli Hätönen, etunimi.sukunimi@stm.fi

